

Bakonyi Istvánról szubjektíven

Petőcz András
(1959, Budapest)
író, költő,
Babérkoszorú díjas

Bakonyi István: *Arányok és erények. Tanulmányok, recenziók*, HUNGAROVOX Kiadó, 2019.

Bakonyi István irodalomtörténész, kritikus, irodalmi szervező. Ismertet és láttat, értéket keres, talál és felmutat. Mindezt azonban sajátos módon teszi: a műalkotást és a személyt, az alkotót egységben szemléli, és olyan módon közelít az alkotó ember alkotásához, hogy a személyiségen keresztül, mintegy belülről értékeli. Ezért történik meg az igazi csoda Bakonyi könyvét olvasva. Az a csoda, hogy érezzük a kritikus, az irodalomtörténész azonosulását a művel és annak szerzőjével, érezzük, hogy a kritikus, jelen esetben Bakonyi István, képes arra, hogy valóban láttassa velünk az alkotót és az alkotást. Mindettől az eredeti mű még közelebb kerül hozzánk, olvasókhhoz.

Ennek a kötetnek az elején, mintegy bevezetőképpen Bakonyi István egy lírai esszéjét, mininovellát nyújt át nekünk, ezzel mintegy megadva könyvének az alaphangját. Ebből idézek: „Egy-egy gyermekkori emlék. Anyámmal, apámmal. Aztán a szabadság napjai a katonaság után. Egy lány mosolya a szomszéd házból. Káptalan-

füred, Alsóörs. Sok-sok éve gyerekeinkkel. Kenese, az akarattjai löszfal. Onnan a végtelen, hosszú sáv.” Érdemes megfigyelni a tónust, ahogy Bakonyi István megszólal. Nem szokványos megszólalás, nem egy kritikus, irodalomtörténész – szabványos – megszólalás. Olyan ez a bevezető, mintha valamiféle szubjektív, lírai, önéletrajzi mű indítása lenne.

További idézet: „Egy lelki beszélgetés Tihanyban Korzenszky Richárdval. Ahol azokat a csodaszép fotókat készítette a perjel. S ahol a kultúra is otthonra lelt Isten szép ajándéka-ként. Vagy éppen a visszhang unokáinkkal. Ahol a történelem és a jelen egymásba olvad. Egymásba olvad a tájjal, a vízzel, a levegővel.” Látom magam előtt a szerzőt. Amit olyan ritkán látok irodalomtörténész gyűjtemény, kritikai munka esetében. De menjünk tovább: „És Füred. Deák Ferenc szobra mellett egy döntő pillanat: megkérem leendő feleségem kezét. Ott, a sétányon. Az Élet sétányán. Nem messze fiam gitározik egy koncerten. Éjjel gyros pitával.

Maszat a csillagfényben. Vagy éppen irodalmi est Praznovszky Mihállyal a Vaszary-villában. És persze a Tempevölgy. Meghitt augusztusi este a siófoki mólón, újra rám ragyognak a csillagok.” Pontos leírás, személyesség, őszinte kitárulkozás. A bevezető árulkodik az alkotóról, aki nem kritikus, nem irodalomtörténész többé, hanem alkotótárs, a megélt és magáévá tett alkotások nem egyszerű értelmezője, de tolmácsolója, mintegy „társalkotója”.

Ebből a személyességből megértjük, hogy Bakonyi Istvánt mi motiválja akkor, amikor alkotókat, valamint alkotók műveit veszi górcső alá. Az, hogy Bakonyi mintegy azonosul a művel, az alkotóval, azt is jelenti, hogy minden műalkotást líraivá transzformál, önmagát mintegy kifejezi az alkotóval, a műalkotással, a műalkotás által, azonosul vele, és ezáltal már nemcsak arról szól egy-egy kritikai vagy irodalomtörténeti írása, ami az elsődleges tárgya, hanem önmagáról is, arról, hogy miért is szereti azt az alkotót, azt a műalkotást, amivel, akivel éppen foglalkozik.

Mert, és ez is fontos szempont Bakonyi kötetének a vizsgálatakor: a szerző arról ír, akiket alapvetően szeret. Ez nagyon fontos kritikus, irodalomtörténeti alapállás. Mint tudjuk, vannak kritikusok, irodalomtörténészek, akik olyanokról szeretnek írni, akiket, vagy amiket utálnak. Bakonyi István nem ilyen. Ő építeni szeret, és épülni. Nem az a célja, hogy kioktasson, hanem hogy tanítson. És a tanítást akkor tudja a leginkább megvalósítani, ha olyanokról ír, akikkel tud azonosulni.

Bakonyi István esetében az azonosulás az esetek igen nagy százalékában a személyes megismerésnek köszönhető, mert ő igen sokszor, ahogy erről már szóltam is, a műalkotást és a személyt, az alkotót egységben látja, láttatja. Képes felfedezni a legkülönbözőbb alkotókban

és műveikben azokat az értékeket, amelyekre érdemes odafigyelni. És, ami nagyon fontos, amely értékekkel azonosulni is tud.

Az azonosulás féltéssel is jár, az értékek folyamatos felmutatásával és féltésével. Ilyen módon jön elő a kötetben Németh László, akiről azt írja Bakonyi, hogy milyen veszteség, hogy sok diák már el sem olvassa, és ilyen módon jön elő Csanádi Imre, illetve Csoóri Sándor, akik azt a nemzeti értéket képviselik Bakonyi számára, ami megtartó erejű, és ezért követendő. De értékmentés Püszi Sándor, vagy Albert Gábor felmutatása is, ahogy Nagy László, vagy éppen Takács Imre költészete is értékfelmutatás és követendő példa is egyben Bakonyi István számára.

Látni kell, mennyire tudatosan építkezik a szerző, akkor, amikor kiválasztja azokat az alkotókat, akikről írni akar. Petrőczy Éva, Keszei István, Makkai Ádám olyan alkotók, akikre nem vetődik elegendő fény: Bakonyi ezt a fényt biztosítja a számukra. Hasonló a helyzet, vagy még inkább ez a helyzet Csernák Árpáddal, Agócs Sándorral, Dobozi Eszterrel, Csontos Jánossal. Olyan alkotókról beszél, akik gyakran méltatlanul vannak háttérben. Ugyanakkor olyanokról is szól, folyamatosan, akik érezhetően nagyon is szívügyei, és szerencsére még figyelünk rájuk: Bella Istvánról, Kalász Mártonról például akkor is beszél, ha nem direkt módon róluk szól.

Bakonyi István jelentősége a szeretetben rejlik. Szereti azt, amit csinál, szereti a magyar irodalmat, és nem csupán ezt szereti: de szereti a világot önmaga körül olyannak, amilyen, talán még minket is szeret, akik itt vagyunk közvetlenül mellette, és mi pedig, akikről ő folyamatosan ír és gondolkodik, köszönjük neki ezt a gondoskodó szeretetet.

Petőcz András